

AŞIRI DEĞERLİ TÜRK LİRASI

Baran Dergisi, 3 Haziran 2010

Yıldırım Koç

Türkiye’de yıllardır hakim olan yanlış bir bilgilenme ve düşünce vardır; Türk Lirasının yabancı paralar karşısındaki değeri ne kadar yüksekse, ekonominin ve genel olarak işlerin o kadar iyi olduğu düşünülür.

Böyle düşünenler şu soruya cevap vermek zorundadır: Çin’in parası Yuan, Çin ekonomisinin yıllardır yılda yüzde 10’luk rekor düzeydeki büyümesine rağmen, değerlendirilmiyor. 1 ABD Doları 2000 yılı Ocak ayında 8 Yuandı; bugün de yaklaşık 7 Yuan. Amerika, parasının değerini yükseltmesi için Çin’e baskı yapıyor. Çin de direnip, parasının değerini yükseltmiyor. Demek ki bu iş gözüktüğü kadar basit değil.

Günümüzde ülkelerinin parasının “altın karşılığı” yoktur. Bir ülke merkez bankasının stoklarındaki altın kadar para basıp piyasaya sürdüğü günler çok eskilerde kaldı. ABD, kendi parasının uluslararası değişim aracı olarak kullanılmasını sağlamak amacıyla İkinci Dünya Savaşı sonrasında böyle bir güvence vermişti. Ancak bunu 40 yıl önce kaldırdı. Günümüzde ülkelerin merkez bankaları, ekonomiye devletin müdahalesinin bir aracı olarak, para basabilir veya basmayabilir. Para basabilmek bir ülkenin egemenliğinin göstergelerinden biridir. Para basarak veya basmayarak, ülke parasının diğer paralar karşısındaki değerini etkilemek de mümkündür.

Peki, Türk Lirasının değerini kim belirliyor?

Türkiye belirleyemiyor.

Hükümet, 2001 yılından beri, Merkez Bankası’na para basma talimatı verme imkanından mahrum durumda.

Türkiye’de piyasaya ne kadar para sürüleceğine, Türkiye’ye giren yabancı para miktarı karar veriyor. Türkiye’ye ne kadar yabancı para (döviz) gireceğine de emperyalist güçler karar veriyor. Diğer bir ifadeyle, Türk Lirasının değerini Türkiye değil, emperyalist güçler belirliyor.

Yaklaşık 10 yıl önce, 26 Aralık 2000 tarihinde 1 ABD Doları, o zamanın 671,8 bin Lirasına eşitti. 22 Şubat 2001 günü ise 685,4 bin Liraydı. Şubat 2001 krizi vurdu. 1 ABD Doları 23 Şubat 2001 günü 957,9 Liraya, 26 Şubat 2001 günü de 1 milyon 73 bin Liraya yükseldi; günümüz para birimiyle, 1 Lira 7 kuruş (1,07 Lira). AKP’nin iktidara geldiği günlerde 1 Dolar 1,64 Liraydı. Bu tarihten 6,5 yıl sonra, 5 Ağustos 2008 tarihinde 1 ABD Doları 1,15 Liraydı. Günümüzde ise 1,6 Liranın altında.

Türk Lirası, yabancı paralar karşısında 2002 yılından günümüze hiç değer kaybetmemiş. Tam tersine, daha da değerlenmiş. 2002 sonunda 1,64 Lira, günümüzde 1,60 Liranın altında.

Emperyalist güçler Türk Lirasının değerini korumuşlar.

Gerçekten öyle mi?

Emperyalistler eğer Türk Lirasının değerinin düşmesini önlemişlerse, bunun altında bir oyun olması gerekir. Demek ki, bizim kahvelerimizde sıkça yapılan iktisadi analizler (“iyi, iyi, paramız kıymetleniyor, bir süre sonra 1 Dolar 1 Liraya eşit olacak, işler iyi gidiyor”) temelden yanlış.

Dönen oyunu anlamak lazım.

Bir kere, 2002 sonundan günümüze kadar Türkiye’de enflasyon toplam yüzde 110 civarında. Diğer bir ifadeyle, 2002 sonunda 100 Lira olan ürünler, günümüzde 210 Lira.

Buna karşılık başka ülkelerde enflasyon çok düşük.

Türkiye’de enflasyon olup, fiyatlar artarken, döviz fiyatlarının artmaması ve hatta aşağıya inmesinin ekonomi üzerindeki etkileri ne?

Somut bir örnekle bakalım.

2002 yılında bir üretici bir gömleği 1,5 Liraya üretiyor olsun. Eğer benzer kalitede bir gömlek Çin tarafından 1 Dolara satılıyorsa, bu gömleğin Türkiye’deki satış fiyatı 1,64 TL olacaktı. Bizim üreticimiz de Çin malıyla rekabet edebilecekti.

2010 yılına kadar yaşanan yüzde 110’luk enflasyonla, Türkiye’deki gömlek üreticisinin artık bu gömleği 1,5 Liraya üretmesi mümkün değil. Maliyetler de aynı oranda artmışsa, bu gömlek, en azından 3,1 Liraya malolacak.

Eğer Türk Lirasının değeri enflasyon oranında düşürülmüş olsaydı, dışarıda 1 Dolara satılan Çin gömleğinin Türkiye’de satış fiyatı 3,3 Lira civarında olacaktı ve bizim üreticimiz bu ürünle rekabet edebilecekti.

Halbuki bu dönemde Türk Lirası daha da değerlendi. Artık geçmişte 1,64 Liraya satılan Çin gömleği, günümüzde 1,6 Liraya satılabiliyor. Çin’de enflasyon olmadığından, Türk Lirasının değeri de düşürülmediğinden, Türk Lirasının değeri düşürülmeyince Türk malının Çin maliyle rekabet edebilmesi mümkün olamıyor. Bu durumda, bizim üreticimiz önce maliyetleri kısarak rekabet gücünü korumaya çalışıyor. Ondan sonra da iflas ediyor, fabrikasını kapatıyor. Ya da fabrikasını Ürdün’e, Mısır’a taşıyor.

Ülkede enflasyon yaşanırken, Türk Lirasının değerinin enflasyonla benzer oranda düşürülmemesi, Türk sanayini çökertmede bir araç olarak kullanılıyor. Türkiye, ithal malları cenneti haline geliyor. İthal ürünler ucuzladığından, Türkiye’de sanayici de, çiftçi de, esnaf da perişan ediliyor.

Hükümet de bunu kabulleniyor. Hem uluslararası baskılar nedeniyle, hem de enflasyonun daha da artmasından korktuğundan.

Yukarıda anlatılanlar, yurtdışından gelen malların kendi sanayimizi çökertmesi boyutuuydu.

İşin bir de ihracat boyutu var.

2002 yılında Türkiye’de 1,5 Liraya satılan bir gömlek, Avrupa’ya 1 Dolardan satılabiliyordu. 2010 yılına gelindiğinde, 8 yılda yaşanan enflasyon nedeniyle, Türkiye’de bu gömleğin üretim maliyeti yaklaşık 3,1 Lira olmuş. Eğer, Türk Lirasının değeri bu dönemde enflasyon oranında düşürülmüş olsaydı, bu gömleği yurtdışına yine 1 Dolardan satabiliyor olacaktık. Halbuki, enflasyona rağmen Türk Lirasının değeri değiştirilmeyince, bugün ülkemizde 3,1 Liraya mal edilen bir gömleğin yurtdışına satış fiyatı yaklaşık 2 Dolara çıkıyor. Halbuki bu gömleği 2 Dolara satabilmek mümkün değil. Çin, aynı kalitede gömleği hâlâ 1 Dolardan piyasaya sürebiliyor.

“Aşırı değerli TL” bugün ekonomimizin en önemli sorunlarından biridir. Bunu dayatan ve uygulatan da emperyalist güçlerdir. Aşırı değerli TL nedeniyle, ithalat patlamakta, ihracat düşmekte, işyerleri kapanmakta, işsizlik artmaktadır.

Ayrıca, emperyalist güçler, enflasyona rağmen değeri düşürülmeyen ve hatta artırılan Türk Lirası aracılığıyla Türkiye’yi soymaktadır.

Bir Amerikalı 2002 yılında Türkiye’ye 1000 Dolar getirirse, bunun karşılığında 1640 Lira alıyordu. Bu parayı hazine bonosuna veya devlet tahviline yatırıyor; yani devlete borç veriyordu. Bu yıllarda devletin ödediği faiz, enflasyonun çok çok üzerindeydi. Diyelim ki, enflasyon oranında faiz ödendi. Amerikalının 2002 yılındaki 1640 Lirası, 2010 yılında yaklaşık 3500 Lira olmaktadır. Dikkat edilmesi gereken nokta, bu artışta reel faizin sıfır kabul edilmesidir; diğer bir ifadeyle, sadece enflasyon oranında bir artış sağlanmıştır. Halbuki gerçek artış, yüksek reel faiz nedeniyle daha da fazladır. Amerikalı, 2010 yılında 3500 Lirasını alıp bunu Dolara çevirdiğinde, eline yaklaşık 2200 Dolar geçiyor. 2002 yılındaki 1000 Doları, 2010 yılında 2200 Dolar olmuş. Bu rakama, yalnızca enflasyon oranında bir faiz elde edilirse ulaşıyor. Enflasyon oranının üstünde bir faiz alındığı düşünülüğünde, bu 2200 Doların epey üstüne çıkılıyor. Halbuki Türk Lirası ülkemizde yaşanan enflasyon oranında değer yitirmiş olsa, böyle bir soygun yaşanmayacaktı.

Türk Lirasının değeri, emperyalistlerin dayatmasıyla değil, Türkiye’nin çıkarları dikkate alınarak Merkez Bankamız tarafından belirlenmelidir. Ancak böylece, ihracat artırılabilir, ithalat kısıtlanabilir, borç yoluyla gerçekleştirilen soygun önlenir.